

ZPORR
Zintegrowany Program
Operacyjny
Rozwoju Regionalnego

Prof.dr hab Krzysztof H. Wojciechowski
Katedra Turystyki i Rekreacji
ZWWF AWF

Koncepcja innowacyjnego planu rozwoju gminy Sosnowica

Opinia o opracowaniu p.t.

„Innowacyjny Plan Rozwoju Gminy Sosnowica” opracowanym przez Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa w Warszawie, Zakład Zagospodarowania Przestrzennego i Urbanistyki w Lublinie w 2007 r.

Opracowanie zatytułowane „Innowacyjny Plan Rozwoju Gminy Sosnowica” zlecone przez Gminę Sosnowica do wykonania przez Zakład Zagospodarowania Przestrzennego i Urbanistyki w Lublinie IGPiM, wykonane w 2007 r. składa się z opracowania tekstowego oraz Rysunków Planu: Planu Rozwoju Gminy Sosnowica oraz Koncepcji Rozwoju Ośrodka T-R Sosnowica. Do opracowania dołączono w formie załączników, stanowiących studia wyjściowe, opracowania innych zespołów autorskich: Mapę Gminy Sosnowica – Syntezę uwarunkowań planu oraz ekspertyzy: 1.Potencjały i uwarunkowania funkcji turystycznych i rekreacyjnych w gminie Sosnowica oraz 2.Analizę potencjałów rozwojowych gminy Sosnowica.

Tekst opracowania składa się z pięciu części, o różnej objętości, część czwartą „Plan Rozwoju” rozbito na pięć rozdziałów. Rysunki Planu i tekst stanowią zintegrowaną całość, układ tekstu pozwala na klarowne usystematyzowanie objaśnień, niezbędnych dla oceny zastosowanej metody opracowania Planu, koncepcji wypracowanych rozwiązań i możliwości wykorzystania opracowania w praktycznej realizacji jego założeń.

Część pierwsza tekstu opracowania, zatytułowana „Wprowadzenie”, poza danymi dotyczącymi formalnej strony toku powstawania opracowania i danymi dotyczącymi zespołów autorskich zaangażowanych w wykonanie poszczególnych członów całości zadania planistycznego realizowanego przez Gminę Sosnowica przy wsparciu Unii Europejskiej, EFS i ZPORR zawiera także dwa bardzo interesujące elementy. Jeden – to bardzo obszerne zestawienie materiałów wyjściowych wykorzystanych przez zespoły autorskie, w którym większość pozycji stanowią aktualne materiały dotyczące stanu środowiska i kierunków jego ochrony. Drugi – to przekonujące objaśnienia dotyczące cech innowacyjnych przedstawionego rozwiązania, cech dobrze współgrających z ideami ‘rozwoju zrównoważonego’.

Część druga tekstu, „Wytyczne Regionalne”, zawiera zwięzłe wyciągi z obowiązujących dokumentów strategii rozwoju i zagospodarowania przestrzennego na poziomie regionalnym i ponad gminnym dotyczące tematycznie zewnętrznych i regionalnych ustaleń warunkujących możliwe do zaproponowania w planie rozwoju rozwiązania, a także wytyczające ich generalne ukierunkowania. Warto zauważyć, że integralnymi elementami wymienionych w tym rozdziale dokumentów są opracowania kartograficzne, które w wielu sytuacjach musiały być (i były) wykorzystywane w szczegółowym, przestrzennym,

rozpatrywaniu i ustalaniu zaproponowanych koncepcji rozwoju gminy. Wydaje się, że do pełnego rozpoznania sytuacji dotyczącej aktualnego wykorzystania turystycznego i rekreacyjnego gminy i jej otoczenia brakuje wiarygodnych i aktualnych danych dokumentujących stan zagospodarowania turystycznego regionu i pełnych, analitycznych danych dotyczących ruchu turystycznego.

Kolejna część opracowania – to zatytułowane „Elementy strategii rozwoju gminy” niezwykle interesujące i bogate w koncepcje studium wizji rozwoju gminy (nawiązujące jednak bezpośrednio do istniejących dokumentów dotyczących strategii jej rozwoju i wykorzystanych ekspertyz). Całkowicie zgadzając się z przedstawionymi przez Autorów koncepcjami przedstawionymi w omawianej części opracowania i uznając je za bardzo trafne i uzasadnione uważam, że niektóre myśli zawarte w tej części należałoby szerzej rozwinąć, aby (angażujące także Władze i Instytucje na ponad gminnym poziomie) możliwe i spodziewane działania ukierunkowane na realizację Planu mogły stać się elementem polityki rozwoju dla całego regionu Pojezierza. Nawiązując do „Uwagi” kończącej tę część opracowania sądzę, że istnieje pilna konieczność opracowania, uwzględniającego wypracowane w Innowacyjnym Planie Rozwoju gminy Sosnowica koncepcje, zintegrowanego planu zagospodarowania turystycznego otoczenia Poleskiego Parku Narodowego. Plan taki powinien uwzględniać podział funkcji obsługi ruchu turystycznego tego wyjątkowego obszaru pomiędzy ośrodki gminne i wsie go otaczające, ze szczególnym uwzględnieniem Sosnowicy i Urszulina jako ośrodków wyższej rangi, położonych przy dwu głównych trasach komunikacyjnych przecinających Pojezierze.

Warto tu zwrócić uwagę na dotychczas słaby (na Pojezierzu) rozwój elementów zagospodarowania turystycznego ukierunkowanego na recepcje większych grup turystów uprawiających turystykę poznawczą, lecz ukierunkowaną na walory środowiska przyrodniczego, mogącą być określoną jako różne formy tzw. ekoturystyki. Te elementy zagospodarowania, z natury trudniejsze do realizacji w zgodzie z wymaganiami ochrony środowiska i krajobrazu mogą jednak być realizowane w formach rozwiązań nowatorskich, niekiedy wykorzystujących istniejące obiekty zabytkowe lub nowe – nawiązujące do stylu i charakteru budownictwa regionalnego. Nadto, nawiązując do wymienionych w tej części spodziewanych preferowanych form turystyki można przewidywać w przyszłości propagowanie tu różnych form tzw. turystyki alternatywnej, jako właściwych dla obszarów szczególnie wrażliwych ekologicznie (już uznanych jako zalecane w wielu krajach).

Część czwarta opracowania – to właściwy „Plan Rozwoju”, rozpisany na pięć części już szczegółowy program działań. Dwa pierwsze rozdziały dotyczą środowiska, jego ochrony i wzbogacania, zarówno środowiska przyrodniczego i środowiska kulturowego.

Myślę, że do wszystkich słusznych i cennych zaleceń dotyczących ochrony i wzbogacania środowiska przyrodniczego należy zalecić wykonanie projektów studialnych dotyczących przyszłości gospodarki stawowej w gminie. Rozległe powierzchnie stawów w tej gminie stanowiły dawniej jej cechę wyróżniającą, lecz aktualny, nie w pełni zintegrowany i racjonalny system gospodarowania zasobami wodnymi wymaga niewątpliwie korekt, a nawet lokalnie gruntownej rewizji. W moim przekonaniu istnieją możliwości przystosowania wybranych fragmentów powierzchni stawów do pełnienia funkcji rekreacyjnych, co znacząco powiększyłoby potencjał rekreacyjny terenu gminy.

Wszystkie zalecenia dotyczące konieczności ochrony zagrożonych wartości środowiska przyrodniczego uznaję za słuszne i trafne, a przede wszystkim uważam za niezwykle istotne zamieszczenie ich w Planie Rozwoju.

W ostatnim zdaniu rozdziału dotyczącego ochrony i rewaloryzacji środowiska przyrodniczego podniesiono problem rewaloryzacji krajobrazu, podniesienia jego jakości. Zdanie to nawiązuje bezpośrednio do treści rozdziału następnego, traktującego o środowisku kulturowym, jego ochronie i wzbogacaniu. Uznaję w pełni słuszność wywodów dotyczących

walorów kulturowych gminy związanych z jej wielokulturową przeszłością za szczególnie cenne i odkrywcze uważam bardzo zwięźle potraktowane zalecenia dotyczące „kultury nowego zagospodarowania”. Zawarte w tym fragmencie tekstu postulaty w moim przekonaniu wymagają rozwinięcia w postaci kolejnego opracowania, opracowania, które szczegółowo wskazać mogłoby, co i jak w obrębie istniejących jednostek osadniczych należy zachować, co rewaloryzować i wreszcie, które obiekty lub fragmenty zabudowy powinny być stopniowo eliminowane. Jest to niewątpliwie zadanie bardzo trudne i niekiedy wiążące się z koniecznością znacznych nakładów finansowych, lecz bez pozbycia się z krajobrazu tradycyjnego wsi obiektów go degradujących wizualnie nie będzie można osiągnąć znaczącego i istotnego podniesienia jego jakości. A ta właśnie jakość może być czynnikiem warunkującym powodzenie ekonomiczne rozwoju funkcji turystycznych gminy. Hierarchię potrzeb w tym zakresie wskazuje w sposób dobitny treść kolejnej części opracowania „Rozwój turystyki i rekreacji”, w której przypisano jednostkom osadniczym gminy ich przewidywane funkcje w zakresie obsługi ruchu turystycznego i rekreacyjnego. Wyszczególnione w tym fragmencie tekstu programy rozwoju funkcji turystycznych i warunki przestrzenne ich realizacji uważam za trafne. Uzupełniając koncepcje autorów Planu uważam, że ze względu na wyjątkowe walory otoczenia „ośrodek wspomagający Libiszów” może być przekształcony w względnie samodzielne centrum obsługi ruchu turystycznego, ukierunkowane na specjalistyczne formy turystyki (związane z gospodarką stawową i wybitne walory miejscowej przyrody), a wieś rekreacyjna Zienki, gdzie obiekty i grunty dawnego PGRu wykorzystano z powodzeniem dla rozwoju specjalistycznych ferm produkcyjnych (m.in. hodowla strusi) raczej winna być traktowana jako teren perspektywicznie rezerwowany dla funkcji turystycznych.

Kolejne dwie części tekstu Planu (Rozwój rolnictwa i innych działów gospodarki i Rozwój komunikacji) i zawarte w nich i w odpowiednich elementach części graficznej opracowania koncepcje dotyczące pozaturystycznych elementów planu nie budzą żadnych zastrzeżeń i mogą być uznane za racjonalne i bardzo cenne.

Niezwykle ważne stwierdzenia zawarto w części ostatniej opracowania „Warunkach realizacji planu”. Należy z całym naciskiem stwierdzić, że wyszczególnione warunki należy uznać za niezbędne i konieczne, a wymienione jako pożądane prace studialne uznać należy za minimum wymagań.

Podsumowując – uznaję, że opracowanie „Innowacyjny Plan Rozwoju Gminy Sosnowica” wykonany przez zespół pracowników Zakładu Zagospodarowania Przestrzennego i Urbanistyki IGPIM w Lublinie przedstawia wysoką wartość merytoryczną, odznacza się oryginalnością koncepcji i powinien być podstawą do dalszych działań planistycznych i wdrożeniowych.